Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anu 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtu abonamentele câtu şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 188. Braşovŭ, Joi, 26 Augustŭ (7 Septemvre) 1893.

Cum şi-a resolvatŭ problema procurorulŭ din Cluşiu.

II.

Braşovŭ, 25 Augustŭ v.

Vorbindŭ despre „*mişcarea naţionalităţilorŭ*“ şi despre „*escesele spiritului şovinistŭ*“ guvernamentalul „Pester Lloyd“, ḑicea următórele:

„... E periculŭ *sĕ se pérdă cu totulŭ nexulŭ dintre formaţiunea actuală „a raporturilorŭ nóstre politice şi dintre „tradiţiunĭ*, carĭ prin vécurĭ plinĭ de „evenimente au susţinutŭ statulŭ un„garŭ în mijloculŭ vijeliilorŭ celorŭ „mai pustiitóre istorice. *Generaţia de „faţă negligéză contactulŭ cu trecutulŭ, „ea părăsesce vechile şi probatele cărărĭ „şi păşesce pe cărări nouĕ*, ce au fostŭ „totdéuna evitate cu temere de an„tecesorĭ şi pe carĭ, tocmai pentru „că nu suntŭ umblate, pentru că potŭ „duce totŭ aşa de bine la peire ca „şi la prosperare, o naţiune consciă „de chiămarea ei n'ar trebuĭ sĕ le „păşéscă nicĭodată“...

N'avetĭ decâtŭ sĕ cetiţi vorbirea de acusaţiune a procurorului Jeszenszky, ţinută în 30 Augustŭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ, şi vĕ veţĭ convinge despre adevĕrulŭ acestorŭ cuvinte, ce le-a scrisŭ numita fóiă, într'unŭ intervalŭ mai lucidŭ, sub presiunea morală a barbariilor şovinismului unguresců dela Oradea-mare.

Nu impórtă, că acelaş „P. Loyd“ vine acuma şi subscrie cu amêndouĕ mânile vorbirea procurorului din Cluşiu. Nicĭ că ne-amŭ aşteptatŭ la altceva, cu tóte aceste noi ne ţinemŭ de mărturia clasică, ce ni-o ofere articlulŭ sĕu din nr. dela 20 Augustŭ, care conţine pasagiulŭ citatŭ.

Generaţia de faţă maghiară şi-a pierdutŭ cu totulŭ contactulŭ sĕu cu tradiţiunile istorice, carĭ prin veacurĭ desastróse au susţinutŭ statulŭ ungarŭ; ea nicĭ măcarŭ de istoria celorŭ 26 de anĭ din urmă ai stăpânirii unguresci nu mai vrea sĕ scie.

Şi procurorulŭ Jeszenszky aparţine acestei generaţiunĭ. Ba mai multŭ elŭ a doveditŭ ambiţia de a se face, din înălţimea tribunei forului justiţiei, advocatulŭ şi apostolului acelui „spiritŭ şovinistŭ“ modernŭ, care în ingâmfarea sa calcă peste tradiţiunĭ, calcă peste istoriă şi părăsesce cu totulŭ vechile şi probatele cărărĭ, alergândŭ după ţinta chimerică a maghiarismului violentŭ.

Jeszenszky este locŭţiitorulŭ primului procurorŭ alŭ Ardealului, dér nu cunósce istoria acestei ţerĭ, n'are ideă de desvoltarea istorică a poporului românŭ, se feresce chiar de orĭ-ce contactŭ cu trecutulŭ de temere, că acesta ar pute se isbéscă în formaţiunea actuală a raporturilorŭ politice din statulŭ ungarŭ.

De aceea ilŭ vĕḑurămŭ, că într'unŭ însemnatŭ procesŭ politicŭ, care agită atâtŭ de multŭ spiritele în ţéră, elŭ n'a găsitŭ altŭ espedientŭ mai bunŭ, în calitate de acusatorŭ publicŭ, decâtŭ ca, ignorând faptele trecutului şi stările reale actuale, se se redice pe coturnulŭ intoleranţei şi sĕ apeleze la patimele masselorŭ maghiare.

De ar fi ţinutŭ sémă procurorulŭ numai câtuşĭ de puţinŭ de faptele istorice şi de realitate, nicĭ că s'ar fi putută gândi măcarŭ de a-şĭ intemeia acusaţiunea pe afirmarea absurdă, că mişcarea naţională, ce se manifestă între Românii supuşĭ stăpânirei unguresci şi că „Replica“ şi tóte actele împreunate cu acéstă mişcare n'ar fi decâtŭ productulŭ „uneltirilorŭ“ Ligei din Bucuresci.

Nu scie d-lŭ Jeszenszky nimicŭ despre luptele seculare dintre Românĭ şi Ungurĭ, nu cunósce nicĭ măcarŭ faptele petrecute dela 1867 încóce, dér nicĭ că vrea sĕ scie despre tóte aceste, ci singurulŭ lucru, care ilŭ preocupă este „programulŭ aşa numitei Lige române“.

Şi de unde îşĭ ia elŭ informaţiunile despre acestŭ programŭ şi despre pretinsele scopurĭ ale „Ligei?“ Din articuliii foilorŭ unguresci şi din pamfletele politice ale renegatului Moldovan Gergely!

Aceste suntŭ isvórele, din carĭ îşĭ scóte procurorulŭ din Cluşiu cunoscinţele asupra stărilorŭ din patria nóstră. A ḑisŭ Moldovan Gergely, că „Liga“ vrea sĕ rupă Ardea, lulŭ de cătră Ungaria şi sĕ-lŭ unéscă cu România — o ḑice şi elŭ; a ḑisŭ, că tótă mişcarea nóstră politică-naţională este condusă şi susţinută de Ligă — o ḑice şi elŭ.

La aceea însĕ, că óre fost'a cu putinţă ca acéstă „Ligă“, care s'a înfiinţatŭ numai acum doi anĭ, sĕ facă dintr'unŭ poporŭ „mulţumitŭ“ de peste trei milióne în aşa scurtŭ timpŭ unŭ poporŭ nemulţumitŭ, nu s'a gânditŭ. Ba n'a cetitŭ nicĭ măcarŭ broşurile politice ale lui Moldovan Gergely cu destulă atenţiune, căcĭ atuncĭ ar fi aflatŭ în ele constatarea unui faptŭ istoricŭ, care ar fi trebuitŭ fără îndoială sĕ sgudue părerea lui, că întrégă nóstră acţiune naţională n'ar fi decâtŭ opera acelei „Lige“.

Moldovan Gergely în nisuinţa sa de a dovedi, că Românii arŭ avé sĕ mulţumescă totulŭ numai „culturei maghiare“, revine adecă cu predilecţiune asupra faptului istoricŭ, că deşteptarea naţională a Românilorŭ îşĭ are aicĭ în Ardealŭ isvorulŭ, că de aicĭ apostolii ei au dus'o şi în România.

Ei bine, décă însuşĭ autorulŭ, care posede confienţa lui, susţine aceste, atuncĭ cum vine d-lŭ Jeszenszky sĕ facă sĕ crédă pe şoviniştii sĕi, că ideile şi aspiraţiunile depuse în „Replică“, n'ar fi decâtŭ idei şi aspiraţiunĭ ale „Ligei“ din Bucuresci?

Décă deja pe acele vremurĭ, când nu esista o Românĭă, când cele două principate române desbinate gemeau sub domnirea fanariotă, noi Românii din Ardealŭ avémŭ ideile şi aspiraţiunile nóstre naţionale, la foculŭ cărora s'a încălḑitŭ şi inima fraţilorŭ noştri de dincolo, cum s'ar puté ca acuma după unŭ timpŭ atâtŭ de îndelungatŭ noi cei de dincóce sĕ fimŭ lipsiţĭ de orĭ ce programŭ naţionalŭ şi sĕ fimŭ siliţĭ de a ne împrumuta programulŭ dela „Liga“ din Bucuresci?

In străduinţa sa de a documenta, că ideile depuse în „Replica“ tinerimei nóstre suntŭ importate din România, locţiitorulŭ primului procurorŭ din Ardealŭ, a trecutŭ cu vederea lucrulŭ „bagatelŭ“, că totŭ ce cuprinde acéstă scriere s'a pronunţatŭ şi s'a susţinutŭ deja de nenumĕrate orĭ mai înainte în luptele politice ale Românilorŭ din Transilvania, Bănatŭ şi Ţéra ungurécă.

Ca sĕ rĕmânemŭ numai la timpulŭ celŭ mai nou, amŭ crede, că unŭ Jeszenszky n'ar fi trebuitŭ sĕ ignoreze faptulŭ, că deja la 1882 s'a publicatŭ unŭ Memorandŭ românŭ la însărcinarea conferenţei naţionale din 1881, în care se găsescŭ tóte acele idei politice, plângerĭ şi postulate, ce le susţine „Replica“ faţă cu contestările studenţilorŭ universitarĭ maghiarĭ.

Décă şĭ-ar fi datŭ puţină silinţă a rĕsfoi analele dietei ungare d-lŭ Jeszenszky ar fi aflatŭ asemenea, că multŭ urgisita alianţă a Românilorŭ cu Slavii unguresci pentru redobêndirea egalei îndreptăţirĭ naţionale s'a pusŭ în lucrare încă de prin anii 1868—9 când esista chiar în dietă o partidă a naţionalităţilorŭ compusă din deputaţĭ românĭ şi sêrbĭ.

Dér ce sĕ-i facĭ. Procurorulŭ şovinismului unguresců nu vrea sĕ aibă nicĭ o atingere cu trecutulŭ, pentru el esistă numai presentulŭ: *era esceselorŭ spiritului şovinistŭ maghiarŭ.* Şi ce s'ar puté aḑĭ aţiţa mai tare pasiunile masselorŭ maghiare în contra Românilorŭ cu ce s'ar puté nutrĭ mai bine spiritulŭ intolerantŭ şovinistŭ, décă nu cu povestea „rebeliunei,“ ce ar pregăti-o „Liga“ întrei Românĭ pentru nimicirea Ungarie?

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Consciu de vina sa.

— Novelă criminală de *Paul Blumenreich.* —

(12) (Urmare).

Dahlmann făcŭ o a doua încercare. Elŭ întrebă pe şefulŭ sĕu de birou, că óre îi va însoţi la oficiu, pe elŭ şi pe Ella, fiica lui Bolten.

„D-ta după căsĕtoria acésta vei trebui sĕ renunţĭ la praxă,“ ḑise funcţionarulŭ subalternŭ, cu egoismŭ naivŭ, „şi atuncĭ eu mai bine mĭ-aşĭ cere mai întêiu demisiunea mea!“

Astfelŭ stau lucrurile după opiniunea de dreptŭ a lumei! Acéstă lume putea sĕ rĕmână în comunicaţiunea cea mai intimă cu unŭ mişelŭ notoricŭ — până când acestŭ mişelŭ n'a statŭ înaintea tribunalului, până când n'a fostŭ pedepsitŭ! Tótă mişelia, tótă ticăloşia, ce o têra cineva după sine, tótă corupţia, de care era capabilŭ, îlŭ făceau posibilŭ pentru acéstă societate. Vai însĕ, décă vre unŭ impulsŭ óre-care îlŭ va aduce în colisiune — fiă chiar cea mai nobilă — cu legea! Atuncĭ opinia publică îlŭ va pedepsi, — fiindŭ-că a fostŭ pedepsitŭ!

Nu — elŭ nu era datorŭ acestei societăţĭ nicĭ cu o consideraţiune! Sĕ fiă martorĭ ai sĕi unŭ servitorŭ séu portarŭ dela oficiulŭ stărei civile! In 2 Noemvre se va căsĕtori cu fiica osânditului.

* * *

Luna se apropia de sfîrşitŭ, mai 'nainte de a veni de susŭ vre-o hotărîre în privinţa petiţiunei osânditului. Bolten se afla în spitalulŭ închisorei.

Doctorŭ Leopold Dahlmann, însĕ care astăḑĭ ajunsese vêrsta de 30 de anĭ, sta în ḑiua acésta ocupatŭ cu o afacere nu mai puţinŭ importantă.

De altă-dată nu prea punea preţŭ pe ḑiua nascerii sale. Crescutŭ înafară de familiă, nu învĕţase sĕ cunóscă acelŭ obiceiu frumosŭ, care în fiă-care anŭ pune pe câte unŭ membru alŭ familiei în centrulŭ întregului. Şi de când se făcuse independentŭ, abia 'i se oferì ocasiunea sĕ sĕrbătoréscă óre unde ḑiua nascerei sale.

De astă-dată însĕ era cu totulŭ schimbatŭ. Când îşĭ aducea aminte de unchiulŭ sĕu, cu deosebire după naraţiunea lui Bolten, trebuia sĕ-şĭ ḑică: nu póte fi capriţiulŭ, ce l'a făcutŭ pe bĕtrânulŭ sĕ facă aşa, după cum a făcutŭ. Elŭ scia, că totdéuna s'a purtatŭ faţă de unchiulŭ sĕu cu recunoscinţă, respectŭ şi supunere. Numai în uniculŭ punctŭ, firesce decisivŭ, nu 'i-s'a pututŭ supune. Visulŭ sĕu din tinereţe, ca odată sĕ lucre ca unŭ ocrotitorŭ alŭ legilorŭ, nu voia sĕ-lŭ nimicéscă cu propria sa mână.

Acum advocatulŭ primì din mâna autorităţilorŭ acea scrisóre sigilată, pe care o depusese Soberski pentru dênsulŭ.

Pe covertă era scrisŭ cu litere marĭ:

„Fiiului surorei mele vitrege, juristului Leopold Dahlmann, născutŭ la 30 Octomvre 1855, a 'i-se da în ḑiua când va împlini 30 de anĭ, décă până atuncĭ — nu va fi venitŭ în nicĭ unŭ conflictŭ cu legea.“

Unŭ sigilŭ oficiosŭ era lângă sigilulŭ rĕposatului.

Două hârtii se aflau în plicŭ. Leopold o desfăcŭ pe cea dintêiu: era o scrisóre dela unchiulŭ sĕu. Ea suna:

„Am voitŭ sĕ te împedecŭ, de a deveni unŭ servitorŭ alŭ dreptului esistentŭ, pentru-că tocmai acestŭ dreptŭ m'a făcutŭ pe mine omŭ isolatŭ şi nenorocitŭ. Şi eu am fostŭ odată tênĕrŭ şi plinŭ de speranţe. Am iubitŭ şi eu, dér nu mi-a fostŭ sĕ mĕ căsĕtorescŭ cu fata inimei mele, pentru-că tatălŭ ei greşise într'o orbire a sa, în contra legilorŭ. Ceea ce a făcutŭ elŭ, nu a lăsatŭ ca sĕ espie singurŭ, ci şi pe ai sĕi: *ei au fostŭ osândiţĭ, fiindcă elŭ a suferitŭ pedépsă.*

„O jurisdicţiune însĕ, care aduce acésta, o ţinŭ de aspră şi rea — nu am voitŭ sĕ-i aducŭ o putere nouă.

„Décă tu ai devenitŭ unŭ omŭ alŭ dreptului şi până în ḑiua acésta încă nu ai ajunsŭ la părerea mea, atuncĭ aceea ce am pusŭ eu astăḑĭ pentru tine la banca imperială, îţĭ compete procente de procente.